

ПЕРАДОЛЬВАЮЧЫ БЫТАЎШЧЫНУ...

ПРЭМ'ЕРЫ
У НАРОДНЫХ
ТЭАТРАХ

На адным з рэспубліканскіх аглядаў Ашмянскі народны тэатр паказаў «Паўлінку» і выйшаў пераможцам. Газеты шмат пісалі пра пастаючую, зробленую рэжысёрам тэатра П. Дакунам, праспектыўную ігу артыстаў.

Чым сёння жыве гэты творчы калектыў? Рэжысёр П. Дакуна пералічыў спектаклі, пастаўленыя пасля агляду. Тут «Расквінулось море широко», «А дзе ж нам падзеіца?», «Прымакі», «Слава», Апошні з названых спектакляў — прэм'ера гэтага года.

Чаму выбраў імяна гэтую рэч? Із калектыў рос на п'есак лірычных і рамантычных, каб уявіцца «над бытаўшчынай», якой шмат у нашых краях.

Што ж, выбар пахвальны, але і адназначны. П'еса В. Гусева «Слава» — твор маральна-этычнага плана, у ім пастаўлена праблема: чалавек — слава — жыццё, выведзены цікавыя розныя супрацьлеглыя характары. Адна з героінь, Маяк, лічыць, што жыццё варта толькі дзеля асабістай славы, славы ў імя яе самой. Яго антыпод Васіль Матэлькоў сваім паводзінамі і подвигам сваярэдае, што славы варта толькі таго, хто жыве і змагаецца ў імя чалавека, у імя жыцця. Маяк проста «набываецца» на адназначнае заданне, каб узвесці п'есу. Матэлькоў аглядаецца на тое ж бач фразы і паэзія, гэты ахарацтва сам ж жыццём, бо яго ахарацтва выратуе тысячы іншых жыццяў.

Яна, што спектакль, пастаўлены на такой п'есе, заклікае выхоўваць у гледача высокія пачуцці чалавечай свядомасці, самаахарацтва, гуманізму.

У зале ціха. Спектакль глядацтва. Тое, што адбываецца на сцэне — прыгожа і рамантычна. Ёсць характары, ёсць маніфесты. Нядрэнна, увогуле, іграюць артысты. Мы бачым і панаміе спаконбайна Матэлькова — П. Дакуна, гарачага Маяка — В. Іжыка, сур'ёзную і патрабавальную да людзей і сябе Лену Мядзведзеву — Я. Архілаву, доўгакаватых, але добрых старых: Мядзведзеву — А. Міхеенку і Чарных — Н. Епіхава. Прыбавіць дзючкі вобраз стварца С. Валувіча. Ёсць удачы ў іных аглядараў.

Але чаму, характарызуючы ігу вядучых артыстаў, прыходзіцца пераходзіць да вобраза сучаснага В. Волкава ў партэце хірурга Ю. Лося. Што ён хірург, мы бачым толькі па гуманым пачуццях, а што ён гуманіст, сэрцамі і душой гатовы паміраць за чалавека ў бядзе, чытаем па майстэрні вылічаным твары: добраадназначна ірацыянальна, стрымана ўсёма на вухах — гэта радзіць ад напыхава заканчонай аперацыі, радзіць перамогі над смерцю.

В. Ціханенка ў карніне «Учотчыца» задумаў стварыць партэце чалавека, які робіць свой сціплы і важны ўклад у агульную справу. Дзейнасць Учотчыцы зацвітаў у адназначнай ступені і той, хто працуе і гурмаецца, на карніце якога ідзе праца. Але гэтай зацвітаўшчым мы не бачым на твары трагічнасці, хоць ён і сціпую свой трактар. Не бачым зацвітаўшчым вынікам працы і каласнай Учотчыцы. Вясцярына рэгістрацыйна факта і не больш. Хоць і падрабязна, на нават скурпулёзна, вылісаны ёсць дэталі. А дэталі і кампазіцыйна рэспірацыя.

Больш таго, увага чамусьці спыняецца не на вобразе людзей, а на прыладах працы — трактары з вядучым гуманым колам, якое адзінае увагу ад асноўнага. Унутраны сувязі абедзюх фігур не існуюць, яны чыста вонважны. І таму карніна выглядае халодным наляроўным фотаадымам.

Мастаку магла быць толькі сумленнае напружэнне і натурнае. Інстымае заданне ператварыць у мастацтва завалад уочынацтва перажыццямі ім жыцця нараджае тую ўмоўнасць, якая панамае мастаку абамаваць сябе выбарам з бесконнай плыні жыцця самай мінімальнай неабходнасці, што магла б амясціцца на выбранай «платформе» і вызначыць самае характэрнае ў задуманым вобразе.

Родум над некаторымі работамі беларускых мастакоў у жанры партэце прыводзіць да высновы аб неабходнасці шырокай і добра падрыхтаваных дыскусій па праблемах, звязаных з мастацтвам партэце мастацтва, дыскусій, якія карысна было б наладзіць сумесна з пісьменнікамі, кампазітарамі, дэкамаі кіно і тэатра, каб на сённяшнім этапе нашай творчасці праяўляць і канкрэтызаваць тую агульную задачу, што панамаюць вырашыць адной з галоўных задач мастацтва — стварэнню вобраза вялікага чалавека, тыму сучасніка.

Мастаку магла быць толькі сумленнае напружэнне і натурнае. Інстымае заданне ператварыць у мастацтва завалад уочынацтва перажыццямі ім жыцця нараджае тую ўмоўнасць, якая панамае мастаку абамаваць сябе выбарам з бесконнай плыні жыцця самай мінімальнай неабходнасці, што магла б амясціцца на выбранай «платформе» і вызначыць самае характэрнае ў задуманым вобразе.

Родум над некаторымі работамі беларускых мастакоў у жанры партэце прыводзіць да высновы аб неабходнасці шырокай і добра падрыхтаваных дыскусій па праблемах, звязаных з мастацтвам партэце мастацтва, дыскусій, якія карысна было б наладзіць сумесна з пісьменнікамі, кампазітарамі, дэкамаі кіно і тэатра, каб на сённяшнім этапе нашай творчасці праяўляць і канкрэтызаваць тую агульную задачу, што панамаюць вырашыць адной з галоўных задач мастацтва — стварэнню вобраза вялікага чалавека, тыму сучасніка.

Мастаку магла быць толькі сумленнае напружэнне і натурнае. Інстымае заданне ператварыць у мастацтва завалад уочынацтва перажыццямі ім жыцця нараджае тую ўмоўнасць, якая панамае мастаку абамаваць сябе выбарам з бесконнай плыні жыцця самай мінімальнай неабходнасці, што магла б амясціцца на выбранай «платформе» і вызначыць самае характэрнае ў задуманым вобразе.

Родум над некаторымі работамі беларускых мастакоў у жанры партэце прыводзіць да высновы аб неабходнасці шырокай і добра падрыхтаваных дыскусій па праблемах, звязаных з мастацтвам партэце мастацтва, дыскусій, якія карысна было б наладзіць сумесна з пісьменнікамі, кампазітарамі, дэкамаі кіно і тэатра, каб на сённяшнім этапе нашай творчасці праяўляць і канкрэтызаваць тую агульную задачу, што панамаюць вырашыць адной з галоўных задач мастацтва — стварэнню вобраза вялікага чалавека, тыму сучасніка.

Мастаку магла быць толькі сумленнае напружэнне і натурнае. Інстымае заданне ператварыць у мастацтва завалад уочынацтва перажыццямі ім жыцця нараджае тую ўмоўнасць, якая панамае мастаку абамаваць сябе выбарам з бесконнай плыні жыцця самай мінімальнай неабходнасці, што магла б амясціцца на выбранай «платформе» і вызначыць самае характэрнае ў задуманым вобразе.

Родум над некаторымі работамі беларускых мастакоў у жанры партэце прыводзіць да высновы аб неабходнасці шырокай і добра падрыхтаваных дыскусій па праблемах, звязаных з мастацтвам партэце мастацтва, дыскусій, якія карысна было б наладзіць сумесна з пісьменнікамі, кампазітарамі, дэкамаі кіно і тэатра, каб на сённяшнім этапе нашай творчасці праяўляць і канкрэтызаваць тую агульную задачу, што панамаюць вырашыць адной з галоўных задач мастацтва — стварэнню вобраза вялікага чалавека, тыму сучасніка.

Мастаку магла быць толькі сумленнае напружэнне і натурнае. Інстымае заданне ператварыць у мастацтва завалад уочынацтва перажыццямі ім жыцця нараджае тую ўмоўнасць, якая панамае мастаку абамаваць сябе выбарам з бесконнай плыні жыцця самай мінімальнай неабходнасці, што магла б амясціцца на выбранай «платформе» і вызначыць самае характэрнае ў задуманым вобразе.

Родум над некаторымі работамі беларускых мастакоў у жанры партэце прыводзіць да высновы аб неабходнасці шырокай і добра падрыхтаваных дыскусій па праблемах, звязаных з мастацтвам партэце мастацтва, дыскусій, якія карысна было б наладзіць сумесна з пісьменнікамі, кампазітарамі, дэкамаі кіно і тэатра, каб на сённяшнім этапе нашай творчасці праяўляць і канкрэтызаваць тую агульную задачу, што панамаюць вырашыць адной з галоўных задач мастацтва — стварэнню вобраза вялікага чалавека, тыму сучасніка.

Мастаку магла быць толькі сумленнае напружэнне і натурнае. Інстымае заданне ператварыць у мастацтва завалад уочынацтва перажыццямі ім жыцця нараджае тую ўмоўнасць, якая панамае мастаку абамаваць сябе выбарам з бесконнай плыні жыцця самай мінімальнай неабходнасці, што магла б амясціцца на выбранай «платформе» і вызначыць самае характэрнае ў задуманым вобразе.

Родум над некаторымі работамі беларускых мастакоў у жанры партэце прыводзіць да высновы аб неабходнасці шырокай і добра падрыхтаваных дыскусій па праблемах, звязаных з мастацтвам партэце мастацтва, дыскусій, якія карысна было б наладзіць сумесна з пісьменнікамі, кампазітарамі, дэкамаі кіно і тэатра, каб на сённяшнім этапе нашай творчасці праяўляць і канкрэтызаваць тую агульную задачу, што панамаюць вырашыць адной з галоўных задач мастацтва — стварэнню вобраза вялікага чалавека, тыму сучасніка.

Мастаку магла быць толькі сумленнае напружэнне і натурнае. Інстымае заданне ператварыць у мастацтва завалад уочынацтва перажыццямі ім жыцця нараджае тую ўмоўнасць, якая панамае мастаку абамаваць сябе выбарам з бесконнай плыні жыцця самай мінімальнай неабходнасці, што магла б амясціцца на выбранай «платформе» і вызначыць самае характэрнае ў задуманым вобразе.

Родум над некаторымі работамі беларускых мастакоў у жанры партэце прыводзіць да высновы аб неабходнасці шырокай і добра падрыхтаваных дыскусій па праблемах, звязаных з мастацтвам партэце мастацтва, дыскусій, якія карысна было б наладзіць сумесна з пісьменнікамі, кампазітарамі, дэкамаі кіно і тэатра, каб на сённяшнім этапе нашай творчасці праяўляць і канкрэтызаваць тую агульную задачу, што панамаюць вырашыць адной з галоўных задач мастацтва — стварэнню вобраза вялікага чалавека, тыму сучасніка.

партэце ірамаўшчыцы. Дзючкі на-дэрна (пра гэта сведчаць са-стаўленыя ля яе ног бітоны) такса-ма падпрае вушан дэкамаі, адчы-неных насцен. І таксама ў чаканні, Хутчэй за ўсё — нароў з вашы, якіх ёй трэба падліць. А можа — можа, прыгоніць іх той, да каго ё-сць не абянавае. Гэта чытаецца больш выразна і на твары дзючкі-ны і пацярпаюцца яе не азісім рабучым уобразам. Легкая каяіста-сукенка панамае ўспрымаць грама-дзянасць дзючкі паставы ў гармо-ні з тым светлым дзючкім, што адрыты перад дзючкінай (і перад гледачом) у ясны сонечны дзень, перададзены сціпай, вельмі нату-ральных гамай фарбаў.

ПАРТЭТ-МАСТАЦКІ ВОБРАЗ

Уладзімір ЮРЭВІЧ

нага сацыяльнага аспрэджана. Дым нашога тады гэтае сношчца біто-на? Яно гледзіцца непатрабным антуражам. Бо калі паказан анту-раж, падкрэслены вонкавы адна-кі вытворчай дзейнасці чалавека, дык яна павіна раскрывацца і ў яго паставе, і на твары, ва ўсім аб-ліччы. Ці не знадта баязліва ў апошні час паставы асноўнае ў чалавеку — яго праца? (І не толькі ў вылічаным мастацтва, але і ў літаратуры, і ў музыцы). Чамусьці абамаваць аўтары твораў дзейнае ў чалавеку. І гэта асаблі-ва выразна адчуваецца ў партэ-це.

Для партэце, мусіць, мала ад-наго знешняга падабенства, патрэ-ба яшчэ раскрыць унутраны ас-тэты чалавека, яго псіха-логію, панаваць яго душою не ста-тычна, а ў руху. Партэце — гэта мастацкі вобраз. А мастацкі вобраз — гэта перш за ўсё аб'ём, які трэба перадаць спайна. Задан-ца, та вынаваляе М. Шагіня. Вобраз павінен перадаваць увесь аб'ём, які ёсць у вонкавай і душоўнай існасці чалавека, пе-радаваць не толькі павярхоўнае, вылічнае, што ўражае з перша-га погляду, але і глыбока ўнутра-нае, абумоўленае пэўнымі прычы-намі, умовамі існавання асобы, яе не толькі фізічнага, але і духоўна-га жыцця.

Мне прыгадваецца партэце рускага фізіяляга І. П. Паўлава, вына-ваны вядомым мастаком М. Несце-равым. Колькі ў гэтым вобразе ды-намікі, таго ўнутранага руху, які перадаецца ўсёй фігурай чалавека, гэтага вольна-вольна ўстаць з крэсла і рынуцца ніку на штурм новых ірвышчых навінаў. Гэта асабліва вы-разна падкрэслена вылічанымі на-перад старымі, але дымнымі рана-мі чалавека, які ахарацтва ўсёго сябе навуцы. Напаяты, здаецца, да-бро, жыццёвы куліны, канцэнт-раваны ў нейкіх вялікіх турботах позры і над сабраваць ў зморчкі-нае, белыя валасы, наўзрычы, манжэ і мора сьвятла за аном... Усё гэта сціпавана ў адно вы-разна думка мастака стварыць вобраз вучонага, які, наводзе трап-ны слоў М. Несцерава, сядзець не любіць, усё б яму кінець, бурліць.

Сухія, жыццёвыя рукі не змяня-юць перадачы высокага інтэлекту чалавека, а толькі падкрэсваюць яго імкліваю, нурымліваю нату-ру. Выходзіць, адна з тыміца май-стэрства партэце, панаваць у тым, каб прымуціць усю суму дзючкі жыцця ірамаўшчыцы ў адно вы-разна вобраз, якое — недзе як бы за матэрыяльнымі межамі яго.

У партэце Ф. Зубовіч мастак І. Ціханав панаваць толькі тое, што ў матэрыяльным межах вобраза. І таму мы бачым проста жанчыну немаладога ўжо веку, якая ганя-рыцца адным — фізічна дзючкі, што падарыла ёй прырода, што развіла праца да той ступені, калі прыгожае саступае месца пачвар-наму. Мужыцкія натруджаныя рукі, сажывае плечы і скваны, скамяленны твар не перадаюць ні-якага руху. Усё як бы застыла ў гэ-тай жанчыне на нейкай «першарод-най стадыі» аднаборства з сіла-мі прыроды. Дарчэй, та я скамя-неласць і ў навакольных пейзажы (змрочная паласа лесу на даягла-на).

Але ж вялікае мастацтва таму і вялікае, што настрой і ім павінен сінтэзаваць з вялікай думкай, што прае канкрэтнае, строга індывіду-альнае жыццё ўспрымае агульнае, тыпаванае. І мы запамінаем гэты агульнае па ўсёй жыццёвай кан-крэтнасці асобы, ба мастак умее асобныя рысы індывідуума падаць у найбольшай чутливой сувязі з аспрэджана, дзе гэта рысы нара-джаецца. Так узнікае той найбольш-шчы аб'ём канкрэтнага вобраза, які амяшчае ў сабе не толькі жыццё-вую праўду адной асобы, але і ма-стацкую праўду ўсёй асобы ў шэ-ры. На гуртым партэце У. Гоманава мастацкая праўда ад-люстравання ўсёй брыгады каму-ністычнай працы магла б быць куды ірвышчэй, калі б мастак больш за-цвітаўшы жыццёвай праўдай кожна-га канкрэтнага вобраза. Тады, мусіць, паявілася б і цікавейшае, больш разнастайнае вырашэнне партэце ў колеры, знік бы адна-

стымым вяліком белымі адзення і дамы газы, што запольнілі шэ-ры.

Яры па колеры партэце ударніка камуністычнай працы В. Пышко выкананы мастаком У. Сухаверхам. Найважлівым рух сучаснасці — спабоднасць за камуністычную працу мае адну агульную рысу — іспытаныя, асветленыя высакра-роднай матай, імкненне наперад, якое неамагчыма без заўсёдняга ўда-сканалення (фізічнага, духоўнага, маральнага) кожнай асобы. Маста-ку панамаю, удаюся засведчыць гэты агульны парыв у імклівым руху партэцемага на гледача. Але гэты рух успрымаецца нейкім імгненным імпульсам, выражаным толькі вонкава (барвовы подслветы на твары і адзенні), дзе псіхалагі-чнай матэрыяю таго руху знутры. І таму, мусіць, вобраз удар-ніка выглядае статычным, за-стылым у тэатральнай позе на першым кроку. Не хочацца ве-рыць, што гэты чалавек зробіць наступны, больш значны крок, бо на твары яго не выражана вялікай сілы волі, не адлюстра-вана ўнутраная патрэба кро-чыць наперадзе часу.

Абаважовай умовай праўда-насці мастацкага вобраза з'яў-ляецца яго сувязь з аспрэджана. На партэце У. Сухаверхама гэ-тая сувязь толькі знешняя, вы-падковая, унутрана не падмаца-ваная. Даве фігуры на адным плане заныты нечым сваім, не да пана-канкрэтызаваць. Цэнтральны ж вобраз партэце наогул без пана-ва аняты. Не падумайце, што я патрабую панаваць нашага сучас-насці — ударніка камуністычнай пра-цы — абавязкова ля стайка, ля машыны, з якой-небудзь прыладай ці дэталю ў руку. Паўнасць прафе-сі чалавека можа быць выражана і без наўраўчывання знешніх атры-бутаў. А гэта здарыцца тады, калі мастак здолее раскрыць са-цыяльнае аблічча вобраза не толь-кі ў паставе, але і ў зруках яго ду-шы.

Імяна таі падшыю да вобраза нашага сучаснага В. Волкава ў партэце хірурга Ю. Лося. Што ён хі-рург, мы бачым толькі па гуманым пачуццях, а што ён гуманіст, сэрцамі і душой гатовы паміраць за чалавека ў бядзе, чытаем па май-стэрні вылічаным твары: добра-адназначна ірацыянальна, стрымана ўсёма на вухах — гэта радзіць ад напыхава заканчонай апера-цыі, радзіць перамогі над смерцю.

В. Ціханенка ў карніне «Учотчыца» задумаў стварыць партэце чалавека, які робіць свой сціплы і важны ўклад у агульную справу. Дзейнасць Учотчыцы зацвітаў у адназначнай ступені і той, хто працуе і гурмаецца, на карніце якога ідзе праца. Але гэтай зацвітаўшчым мы не бачым на твары трагічнасці, хоць ён і сціпую свой трактар. Не бачым зацвітаўшчым вынікам працы і каласнай Учотчыцы. Вясцярына рэгістрацыйна факта і не больш. Хоць і падрабязна, на нават скурпулёзна, вылісаны ёсць дэталі. А дэталі і кампазіцыйна рэспірацыя.

Больш таго, увага чамусьці спыняецца не на вобразе людзей, а на прыладах працы — трактары з вядучым гуманым колам, якое адзінае увагу ад асноўнага. Унутраны сувязі абедзюх фігур не існуюць, яны чыста вонважны. І таму карніна выглядае халодным наляроўным фотаадымам.

Мастаку магла быць толькі сумленнае напружэнне і натурнае. Інстымае заданне ператварыць у мастацтва завалад уочынацтва перажыццямі ім жыцця нараджае тую ўмоўнасць, якая панамае мастаку абамаваць сябе выбарам з бесконнай плыні жыцця самай мінімальнай неабходнасці, што магла б амясціцца на выбранай «платформе» і вызначыць самае характэрнае ў задуманым вобразе.

Родум над некаторымі работамі беларускых мастакоў у жанры партэце прыводзіць да высновы аб неабходнасці шырокай і добра падрыхтаваных дыскусій па праблемах, звязаных з мастацтвам партэце мастацтва, дыскусій, якія карысна было б наладзіць сумесна з пісьменнікамі, кампазітарамі, дэкамаі кіно і тэатра, каб на сённяшнім этапе нашай творчасці праяўляць і канкрэтызаваць тую агульную задачу, што панамаюць вырашыць адной з галоўных задач мастацтва — стварэнню вобраза вялікага чалавека, тыму сучасніка.

Мастаку магла быць толькі сумленнае напружэнне і натурнае. Інстымае заданне ператварыць у мастацтва завалад уочынацтва перажыццямі ім жыцця нараджае тую ўмоўнасць, якая панамае мастаку абамаваць сябе выбарам з бесконнай плыні жыцця самай мінімальнай неабходнасці, што магла б амясціцца на выбранай «платформе» і вызначыць самае характэрнае ў задуманым вобразе.

Родум над некаторымі работамі беларускых мастакоў у жанры партэце прыводзіць да высновы аб неабходнасці шырокай і добра падрыхтаваных дыскусій па праблемах, звязаных з мастацтвам партэце мастацтва, дыскусій, якія карысна было б наладзіць сумесна з пісьменнікамі, кампазітарамі, дэкамаі кіно і тэатра, каб на сённяшнім этапе нашай творчасці праяўляць і канкрэтызаваць тую агульную задачу, што панамаюць вырашыць адной з галоўных задач мастацтва — стварэнню вобраза вялікага чалавека, тыму сучасніка.

Мастаку магла быць толькі сумленнае напружэнне і натурнае. Інстымае заданне ператварыць у мастацтва завалад уочынацтва перажыццямі ім жыцця нараджае тую ўмоўнасць, якая панамае мастаку абамаваць сябе выбарам з бесконнай плыні жыцця самай мінімальнай неабходнасці, што магла б амясціцца на выбранай «платформе» і вызначыць самае характэрнае ў задуманым вобразе.

Родум над некаторымі работамі беларускых мастакоў у жанры партэце прыводзіць да высновы аб неабходнасці шырокай і добра падрыхтаваных дыскусій па праблемах, звязаных з мастацтвам партэце мастацтва, дыскусій, якія карысна было б наладзіць сумесна з пісьменнікамі, кампазітарамі, дэкамаі кіно і тэатра, каб на сённяшнім этапе нашай творчасці праяўляць і канкрэтызаваць тую агульную задачу, што панамаюць вырашыць адной з галоўных задач мастацтва — стварэнню вобраза вялікага чалавека, тыму сучасніка.

Мастаку магла быць толькі сумленнае напружэнне і натурнае. Інстымае заданне ператварыць у мастацтва завалад уочынацтва перажыццямі ім жыцця нараджае тую ўмоўнасць, якая панамае мастаку абамаваць сябе выбарам з бесконнай плыні жыцця самай мінімальнай неабходнасці, што магла б амясціцца на выбранай «платформе» і вызначыць самае характэрнае ў задуманым вобразе.

Родум над некаторымі работамі беларускых мастакоў у жанры партэце прыводзіць да высновы аб неабходнасці шырокай і добра падрыхтаваных дыскусій па праблемах, звязаных з мастацтвам партэце мастацтва, дыскусій, якія карысна было б наладзіць сумесна з пісьменнікамі, кампазітарамі, дэкамаі кіно і тэатра, каб на сённяшнім этапе нашай творчасці праяўляць і канкрэтызаваць тую агульную задачу, што панамаюць вырашыць адной з галоўных задач мастацтва — стварэнню вобраза вялікага чалавека, тыму сучасніка.

Мастаку магла быць толькі сумленнае напружэнне і натурнае. Інстымае заданне ператварыць у мастацтва завалад уочынацтва перажыццямі ім жыцця нараджае тую ўмоўнасць, якая панамае мастаку абамаваць сябе выбарам з бесконнай плыні жыцця самай мінімальнай неабходнасці, што магла б амясціцца на выбранай «платформе» і вызначыць самае характэрнае ў задуманым вобразе.

Родум над некаторымі работамі беларускых мастакоў у жанры партэце прыводзіць да высновы аб неабходнасці шырокай і добра падрыхтаваных дыскусій па праблемах, звязаных з мастацтвам партэце мастацтва, дыскусій, якія карысна было б наладзіць сумесна з пісьменнікамі, кампазітарамі, дэкамаі кіно і тэатра, каб на сённяшнім этапе нашай творчасці праяўляць і канкрэтызаваць тую агульную задачу, што панамаюць вырашыць адной з галоўных задач мастацтва — стварэнню вобраза вялікага чалавека, тыму сучасніка.

Мастаку магла быць толькі сумленнае напружэнне і натурнае. Інстымае заданне ператварыць у мастацтва завалад уочынацтва перажыццямі ім жыцця нараджае тую ўмоўнасць, якая панамае мастаку абамаваць сябе выбарам з бесконнай плыні жыцця самай мінімальнай неабходнасці, што магла б амясціцца на выбранай «платформе» і вызначыць самае характэрнае ў задуманым вобразе.

Родум над некаторымі работамі беларускых мастакоў у жанры партэце прыводзіць да высновы аб неабходнасці шырокай і добра падрыхтаваных дыскусій па праблемах, звязаных з мастацтвам партэце мастацтва, дыскусій, якія карысна было б наладзіць сумесна з пісьменнікамі, кампазітарамі, дэкамаі кіно і тэатра, каб на сённяшнім этапе нашай творчасці праяўляць і канкрэтызаваць тую агульную задачу, што панамаюць вырашыць адной з галоўных задач мастацтва — стварэнню вобраза вялікага чалавека, тыму сучасніка.

Мастаку магла быць толькі сумленнае напружэнне і натурнае. Інстымае заданне ператварыць у мастацтва завалад уочынацтва перажыццямі ім жыцця нараджае тую ўмоўнасць, якая панамае мастаку абамаваць сябе выбарам з бесконнай плыні жыцця самай мінімальнай неабходнасці, што магла б амясціцца на выбранай «платформе» і вызначыць самае характэрнае ў задуманым вобразе.

Родум над некаторымі работамі беларускых мастакоў у жанры партэце прыводзіць да высновы аб неабходнасці шырокай і добра падрыхтаваных дыскусій па праблемах, звязаных з мастацтвам партэце мастацтва, дыскусій, якія карысна было б наладзіць сумесна з пісьменнікамі, кампазітарамі, дэкамаі кіно і тэатра, каб на сённяшнім этапе нашай творчасці праяўляць і канкрэтызаваць тую агульную задачу, што панамаюць вырашыць адной з галоўных задач мастацтва — стварэнню вобраза вялікага чалавека, тыму сучасніка.

Мастаку магла быць толькі сумленнае напружэнне і натурнае. Інстымае заданне ператварыць у мастацтва завалад уочынацтва перажыццямі ім жыцця нараджае тую ўмоўнасць, якая панамае мастаку абамаваць сябе выбарам з бесконнай плыні жыцця самай мінімальнай неабходнасці, што магла б амясціцца на выбранай «платформе» і вызначыць самае характэрнае ў задуманым вобразе.

Родум над некаторымі работамі беларускых мастакоў у жанры партэце прыводзіць да высновы аб неабходнасці шырокай і добра падрыхтаваных дыскусій па праблемах, звязаных з мастацтвам партэце мастацтва, дыскусій, якія карысна было б наладзіць сумесна з пісьменнікамі, кампазітарамі, дэкамаі кіно і тэатра, каб на сённяшнім этапе нашай творчасці праяўляць і канкрэтызаваць тую агульную задачу, што панамаюць вырашыць адной з галоўных задач мастацтва — стварэнню вобраза вялікага чалавека, тыму сучасніка.

Другі год на Магілёўскім заводзе штурчага вялікага працуе семінар навукова-агасцінацкай прапаганда. Кіруе яго замітаны начальнік зям-ны, член таварыства «Веды» Людмі-ла Георгіева Латышкіна. Семінар рыхтуе агітатары ад работы з ве-дучымі. Актыўна ўдзельнічае ў гэ-тай рабоце і сама Людміла Георгіева. Яна часта выступае з лекцыямі і гутаркамі па кімі на прадрэпрэме-тах гарада.

На нашым здымку — Л. Латыш-кінава ў заводскай бібліятэцы.

Фота Н. ЖАЛУДОВІЧА. (ВЭТА).

«ТЕАТР» № 4

Чацвёрты нумар часопіса «Те-атр» адкрываецца артыкулам М. Царова «Бачкоўскі клопат». Гэта вядома на гадзінні з дня су-дзачы кіраўнікоў партыі і ўрада з дзючкімі літаратуры і мастац-ва.

У гэтым нумары працягваецца публікацыя матэрыялаў да 94-й гадавіны з дня нараджэння Ул. І. Леніна. У артыкуле К. Зайцава «Да гісторыі вялікага вобраза»

ПАРТРЭТ КАЛІНОЎСКАГА

Яны былі партрэтныя рысы Настуся Каліноўскага?

Узнаўляючы вобраз беларускага рэвалюцыйна-дэмакратычнага настаўніка, нарастаюча не толькі думкамі, што захаваўся ў архівах, але і нумарамі твораў, сведчанні папярэдняга Настуся, «Невысокага росту, моцнага складу, з брыўмі, выразнымі рысамі твару і русымі валасамі» — пісаў аб Каліноўскім А. Аявад.

Адным з першых вярнуўся да вобраза Настуся Каліноўскага беларускі акадэмік і драматург Еўсеў Еўсеўвіч Ібраціч. Ён напісаў п'есу аб Каліноўскім, якая шла на сцэну Тэатра імя Я. Купалы. Тады ж быў створаны фільм пра беларускага рэвалюцыйна-дэмакратычнага настаўніка ў ролі Я. Купалы. У выніку створана опера «Настуся Каліноўскі» Віленскага мастацкага тэатра імя Я. Купалы. А. Сергіевіч напісаў карціну «Каліноўскі сьведчаў паўстанца», Каліноўскаму прысвечаны карціны мастака А. Гур'яна і Р. Кудравіча. Партрэт Каліноўскага выхадзіў з мармуровага А. Аявад.

Вобраз Каліноўскага прыцягнуў увагу і выдатнага польскага мастака Эдварда Нахоніна. Створаны ім партрэт беларускага змагаўся за волю ў Варшаве. Па нашай просьбе польскія сьведчыкі вырадукаваны з гэтага партрэта ў Мінск, якому мы публікуем.

РАЗМОВА АБ ДЗІЦЯЧАЙ КНІЗЕ

Тры дні, з 26 па 28 сакавіка, у сталіцы Савецкай Латвіі Рызе праходзіла рэспубліканская нарада па пытаннях развіцця літаратуры для дзяцей. У зале пасяджэнняў Саюза пісьмемнікаў Латвіі сабраліся пісьмемнікі, работнікі Дзяржаўнага выдавецтва Латвіі, прадстаўнікі грамадскасці. На нараду былі запрошаны госці з Масквы, Украіны, Беларусі і іншых саюзных рэспублік.

Дэклад аб развіцці латышскай літаратуры для дзяцей за апошнія дзесяцігоддзі зрабіў пэдагаг Я. Османіс. Дырэктар маскоўскага Дома дзіцячай кнігі та. Фадеева гаварыла аб перакладах латышскай тэорыі на рускую мову.

Размова аб латышскай дзіцячай кнізе вылілася ў шырокую гаворку аб праблемах развіцця ўсёй савецкай многоязычнай дзіцячай літаратуры. У гэтай гаворцы прынялі ўдзел С. Міхалкоў, Л. Баранкова, Ю. Якаўлеў, А. Алексін, В. Берастаў, Г. Ладоншчык (Масква), В. Чалы (Кіеў), Э. Агніцэўт расказвала аб паслявак Беларускай дзіцячай літаратуры, асабліва спынілася на казках, створаных В. Віткам, А. Ялімозічам, Ул. Дубоўкім, М. Танікам, М. Лукініным, С. Тракоўскім, Д. Дзюры, якая нядаўна ў Латвіі выйшла кніга Э. Агніцэўт «Зеленыя рукі».

Удзельнікі нарады сустрэліся з юнымі чытачамі Рынгі. А. КАВАЛЮК, настаўніца. г. Рыга.

ПУШКІНІЯНА

ЧАРГОВЫ ТОМ АКАДЭМІЧНАГА ДАВЕДНІКА. БІБЛІАТЭКА ПУШКІНІСТА АНГЕЛІНА. 14 ТЫСЯЧ ТАМОУ НА 102 МОВАХ.

Напэўна, нельга знайсці чалавека, які б любіў Пушкіна — «сонца рускай мовы», але відавочна, не ўсім вядомыя сапраўдныя памеры яго славы, якая з'яўляецца над светам.

Сяня ў нас ёсць падстава расказаць пра гэта. Выйшаў чарговы (дзевяты па ліку) даведнік тым «Пушкініяна», выдадзены Інстытутам рускай літаратуры Акадэміі навук СССР. У ім улічаны ўсе новыя вядомыя выданні твораў паэта і ўсё тое, што было напісана пра яго, а таксама ўсе мучаніцы творы і фільмы на рускіх і англійскіх мовах. Пушкініяна ахоплівае прыкладна 150 тэм.

Ужо ў 80-я гады мінулага стагоддзя раздзілаўся галас аб неабходнасці сабраць усё, што толькі было напісана пра Аляксандра Пушкіна. Задача гэтая і тады здавалася грандыёзнай. Яе ўзяўся выканаць вядомы бібліаграф Межуў. Восем тоўстых кніг выдаліся ў Пецярбургу ў 1886 годзе. Яны ўключалі 4587 назваў і ахоплівалі 72 тэмы. Яе складаннік разумеў, што не даць справу да канца: старонкі кнігі перамаюць ваююцца частымі лістамі, на якіх і сённяшні дзень супрацоўнікі Пушкінскага кабінета пры Інстытуте рускай літаратуры іспісваюць прапачнае Межувам. Цяпер аб'ём гэтай кнігі ўзрос прыкладна ў паўтара разы.

Шкава побач з ёю пакласці і другі том — збор выданых пушкінскіх твораў і таго, што было напісана аб ім за адзін толькі год 1949 год. У гэтай кнізе каля чатырох тысяч назваў. Дзе толькі цяпер не выдаюць Пушкіна! У якой толькі краіне не выступаюць у друку свае пушкіназнаўцы!

Той, хто перакладзе мінулыя вайну, ноччу, бавяе, рабодуваны бурнымі раскатамі навалыцца, з міжвольным страхам пятацца ў сідзе: «Што гэта? Няжэ зноў?». Засяначы пад аліўковым дрэвам міру, чалавек усё яшчэ бачыць, што можа прачнуцца над смертным сонным чэнем атаманна грыба.

Вайна мінула, але не сцерлася яна з памяці людзей. Усё больш і больш пішуча пра вайну кніг. Здавалася б, навошта? Ужо ўстаіла ў жыццё палаченне, ніког пра вайну ведае хіба што з гэтых ліг. У яго свой клопат, свой лёс, свай будучыні. Наошта яны ведаць пра жахі вайны, пра смерць, пра пакуты? Няжэ заўсёды будзе неба, няжэ заўсёды будзе сонца...

Так, няжэ будучы. Яны павіны быць. Але нічога не даецца людзям дарма. І, можа, таму пра вайну пішуча кнігі. Прачытаны зборнік новых апазданняў і нарысаў Алены Васілевіч «Я з вамі». Краіна яго тэмва, яго лейтэматы — нянавісць да А. Васілевіч. «Я з вамі». Апаздання і нарысы. Выдавецтва «Беларусь». Мінск, 1964.

Дзюльчана навава перажывае ў усамітна сваю малодсць, сваё каханне, «абрадавана вайной» («Ты пайшоў насустрэч вайне»; усамітнасць сваё гаспадару, што не вярнуліся з вайны, адзінокая вясновыя кабаты Таціяна і Марфа («Карэспандэнтка»); прывідам стала мінулае над жыццём пастуха Чэсна, на вачах у яго фашызм расстраляў маці («Пані старышка прахвала»); падлетку Шурку ачынілі не можа паміць бацьку («Шурка Рамзіна»).

Шэсьць пра чалавечае гора, чытаць пра яго зусім не весела. Але я не думаю, што ад кніжкі можа астацца ўражанне, нібы пісьмемніца хоча яліткім лёсам сваёй герою адно расчуліць чытача, прымуціць паспагадзіць героям і толькі. Каб у апазданнях А. Васілевіч было сапраўды толькі гэта, яны павердалі б нешта і без таго зразумелае чытачу, нагадалі б яму, магчыма, нешта знаёмае па ўласным вопыце, — але хіба задача пісьмемніка ў гэтым? Пісьмемнік, не Імунічэў павучыць, павінен вучыць чытача — вучыць адчуваць і думаць, бачыць за нястроём, перажываннем нешта большае, чым проста настроі ці перажыванне, — усёго чалавеча, яго душэўны свет, яго падрытванасць да справы жыцця, як сказаў бы з харошай «мудрагелістыка» добры савецкі апазданняў Андрэй Платонаў.

Паказаві у чалавек нешта значнае, убачыць чалавек праз Пушкіна, мавочы на ўвазе Валтэра, сівяржаві, што кожны радок вайны ка пісьмемніка становіцца каштоўным для памятнасці. У яшчэ большай меры вядоўшча гэта цяпер да яго ўласнай сціпнасці. Пушкінака апазданняў творчасць кляна народа да барацьбы за перамогу с'я сваяга над сіламі цемры і рэакцыі.

Пушкіна, мавочы на ўвазе Валтэра, сівяржаві, што кожны радок вайны ка пісьмемніка становіцца каштоўным для памятнасці. У яшчэ большай меры вядоўшча гэта цяпер да яго ўласнай сціпнасці. Пушкінака апазданняў творчасць кляна народа да барацьбы за перамогу с'я сваяга над сіламі цемры і рэакцыі.

Алег КАРЫШКА (АДН).

ПАМЯЦЬ ВАЙНЫ

Міхась СТРАЛЬЦОУ

ваіны. Так, дарэчы, скаана пра зборнік і ў анатацы да яго, скаана на гэты раз спраядліва, бо часта анатацы нашы гавораць пра кнігу столькі ж, колькі, скажам, вольдана пра яе нашоўнасць.

І далей ад думкі, што новая кніга А. Васілевіч — некае прычынова новае слова пра вайну. Кніга якраз звычайна, сціпная, адметная хіба менавіта сваёй цялеснасцю, шчырасцю ўражаннем, што пісьмемніца ў апазданнях, напісаных за апошнія гады, шыла, хвалілася адною галоўнай, б'юльчым думкай — думкай аб вайне аб міры. Мусіць, для кожнага пісьмемніка, які што-кольк ведае пра вайну, рана ці позна настане паласа, калі ўвядзена, перанятая з асабліва с'явай авалодзе ім, прасціна на паперу, вызначае кірунак творчых пошукаў.

Адметнасць падышоў А. Васілевіч да абранай тэмы ў тым, што яна перажывае раскрывае яе на матэрыяле сённяшняга дня. Яна часта даволі псіхалагічна тонна, натуральна ўзнаўляе ў чалавечым жыцці «памяць вайны» і робіць гэта не проста дзеля ўспамінаў пра страшынае, пакутлівае — яна хоча прасачыць, як мінулае жыць у с'явядомасці людзей, паказвае, якая арганічная для савецкага чалавек а нянавісць да вайны.

Дзюльчана навава перажывае ў усамітна сваю малодсць, сваё каханне, «абрадавана вайной» («Ты пайшоў насустрэч вайне»; усамітнасць сваё гаспадару, што не вярнуліся з вайны, адзінокая вясновыя кабаты Таціяна і Марфа («Карэспандэнтка»); прывідам стала мінулае над жыццём пастуха Чэсна, на вачах у яго фашызм расстраляў маці («Пані старышка прахвала»); падлетку Шурку ачынілі не можа паміць бацьку («Шурка Рамзіна»).

Шэсьць пра чалавечае гора, чытаць пра яго зусім не весела. Але я не думаю, што ад кніжкі можа астацца ўражанне, нібы пісьмемніца хоча яліткім лёсам сваёй герою адно расчуліць чытача, прымуціць паспагадзіць героям і толькі. Каб у апазданнях А. Васілевіч было сапраўды толькі гэта, яны павердалі б нешта і без таго зразумелае чытачу, нагадалі б яму, магчыма, нешта знаёмае па ўласным вопыце, — але хіба задача пісьмемніка ў гэтым? Пісьмемнік, не Імунічэў павучыць, павінен вучыць чытача — вучыць адчуваць і думаць, бачыць за нястроём, перажываннем нешта большае, чым проста настроі ці перажыванне, — усёго чалавеча, яго душэўны свет, яго падрытванасць да справы жыцця, як сказаў бы з харошай «мудрагелістыка» добры савецкі апазданняў Андрэй Платонаў.

Паказаві у чалавек нешта значнае, убачыць чалавек праз Пушкіна, мавочы на ўвазе Валтэра, сівяржаві, што кожны радок вайны ка пісьмемніка становіцца каштоўным для памятнасці. У яшчэ большай меры вядоўшча гэта цяпер да яго ўласнай сціпнасці. Пушкінака апазданняў творчасць кляна народа да барацьбы за перамогу с'я сваяга над сіламі цемры і рэакцыі.

Пушкіна, мавочы на ўвазе Валтэра, сівяржаві, што кожны радок вайны ка пісьмемніка становіцца каштоўным для памятнасці. У яшчэ большай меры вядоўшча гэта цяпер да яго ўласнай сціпнасці. Пушкінака апазданняў творчасць кляна народа да барацьбы за перамогу с'я сваяга над сіламі цемры і рэакцыі.

Алег КАРЫШКА (АДН).

Міхась СТРАЛЬЦОУ

чалавечнае ўдзешча А. Васілевіч у лепшых апазданнях, а лепшымі ў зборніку трэба назваць «Карэспандэнтка», «Ты пайшоў насустрэч вайне», «Чынгісхан». Скажам, давай «Карэспандэнтка». Жыве ведае ў глухой вёсцы пахлыла, адзінока, трохі дзіваватая жанчына Таціяна, «Карэспандэнтка», як завуць яе тут. Падлетку нешта добрае ў жыцці аднавоўскаю — напіша ў роданіцу. Напісала аднойчы, што «старышыня ў іх налігае праправае людское добро, — дык з той жа самае радкацыя напісалі ў раён, а раённая начальства прыхвала ў іх калгас, раабараласі і арыло п'яніцу са старышыня». І ўсё сёй-той пачаў пабоівацца «карэспандэнтка», і пісьмы яе пачалі праваграца мясцовай «дзяўрай» — аначаліны поштай і старышыня сельсавета — кроўныя жоіна а мужам». Таціяна хадзіць кіламетры за два на станцыю і апусца свае пісьмы ў поштовы вагон. Тады яна адчувае с'ябе перажываюцай: «А ну, паспрабуюць, завяжэцца мис ласкі! Сабараніца мне перадавае, з кім і хачу!»

Прыядае ўвечары да Таціяны Марфа, гэткая ж адзінокая, як і яна. Таціяна — ніхманая, летучына, Марфа — кабаты жывал, вельдужа, выдумчыца. Прынесла Марфа чытавішчыню, выпіюць кабаты — закурэца, упомыняць, які хораша амлюло да вайны, калі ў абедзюльчым гаспадару ў хаце, калі ішчэ не паўвасталі дзеці. А потым Марфа пойдзе. Таціяна «б'ра» лямулу, Падешвае яе да балыкі. Зручней ставіць дзешчэку-блінцоўку і вытывае за вучнёўскага с'яштыта аркушы паперы...

Гэта раз сваё пісьмо ў роданіцу Таціяна піша пра Марфу, сваю таварышчу, жанчыну з дабрым, разумным сэрцам, удаву, як і сама яна, Таціяна, з апошняй вайны.

Восе коратка і ўсё апаздання — простае, шчырае, напісанае з добрай увагай да чалавечай душы. Ад уласнага гора чалавек не замкнуць у с'ябе, усё ішчэ адчувае с'ябе карысным «для справы жыцця». Характар на-народнаму сціплі, прыгожы, дабрата не ведае с'ябе крывіласцю, яна бескарыслыва і зноў жа сціпла.

Наогул трэба сказаць, што А. Васілевіч як пісьмемніца ўспэна адчувае с'ябе менавіта ў сфэры с'ям'і, кахання, дзіцячага свету — гэта яе мастацкі матэрыял, яе апаздання. Уменне «па-жыночы», непаздана ў жыцці, пра турботы, радасці жыцця — прыбавляе рысы яе таленту, яна робіць у многім цікавымі і такімі далёка недаставаля творы зборніка, як «Пані старышка прахвала».

У Маскве, у выдавецтва «Савецкі пісьмемнік», выйшла новае выданне трылогіі Якуба Коласа «На рэстаніях» (пераклад Я. Мазалкова). Раман выддзены ў двух тэмах, тыражом 30 тысяч экзэмпляраў. Кніга ілюстравана грамадзяна вядомага савецкага мастака А. Краўчанкі.

У Выдавецтва дзіцячай літаратуры выйшаў зборнік апазданняў А. Пальчэўскага «Родныя берэгі».

Зборнік вершаў «Тваё імя» П. Макаля выйшаў з друку ў выдавецтва «Савецкі пісьмемнік».

ПРЫСТАНЬ ПРЫГОД І МАР

А ці ёсць яна, тая прыстань? Малыя чытачы, якія пазнаміліся з кнігай Ілія Гілевіча, апаздэ с'явучы: «Ёсць! Гэта — Зелены востраў».

Так, ён, бо тут і рэчна выгуляе с'явэрнай падвоўка, тут ставіцца на варшы высонкі сосны, тут сонца ішо свае паклоны чырванаму сіджыку на мацце.

Добра, што я гавары, у закінуў гэтым апазданнем Таціяна і Марфа. Апазданне тут нешта.

У кніжку ўвайшла паэма «Лясны прыгоды Пётрыка і вяршы. Колькі незвычайнае сустрача, прыгоды здарэнняў напатала ў пісьмемнікаў, апаздэ с'явучы: «Ёсць! Гэта — Зелены востраў».

У чатырох радах — яры малюнак, які, безумоўна, з'явіцца дзешчым. І такіх малюнаў, цікавых здарэнняў шмат у «Лягэрных прыгоды Пётрыка», хоць пазна не «Мой брат» і «Лясны востраў», а сапраўды, павучальны. Думашча таямаша, што нягавата ў кнізе вершаў пра «Зялёны востраў», і «Зімой у лесе», хоць ужо вершы гэтыя неаблігі.

І. Гілевіч. «Зялёны востраў». Дзяржаўнае выдавецтва БССР. Мінск, 1963.

У кніжку ўвайшла паэма «Лясны прыгоды Пётрыка і вяршы. Колькі незвычайнае сустрача, прыгоды здарэнняў напатала ў пісьмемнікаў, апаздэ с'явучы: «Ёсць! Гэта — Зелены востраў».

У чатырох радах — яры малюнак, які, безумоўна, з'явіцца дзешчым. І такіх малюнаў, цікавых здарэнняў шмат у «Лягэрных прыгоды Пётрыка», хоць пазна не «Мой брат» і «Лясны востраў», а сапраўды, павучальны. Думашча таямаша, што нягавата ў кнізе вершаў пра «Зялёны востраў», і «Зімой у лесе», хоць ужо вершы гэтыя неаблігі.

І. Гілевіч. «Зялёны востраў». Дзяржаўнае выдавецтва БССР. Мінск, 1963.

ВЫДАДЗЕНА У МАСКВЕ

У Маскве, у выдавецтва «Савецкі пісьмемнік», выйшла новае выданне трылогіі Якуба Коласа «На рэстаніях» (пераклад Я. Мазалкова). Раман выддзены ў двух тэмах, тыражом 30 тысяч экзэмпляраў. Кніга ілюстравана грамадзяна вядомага савецкага мастака А. Краўчанкі.

У Выдавецтва дзіцячай літаратуры выйшаў зборнік апазданняў А. Пальчэўскага «Родныя берэгі».

Зборнік вершаў «Тваё імя» П. Макаля выйшаў з друку ў выдавецтва «Савецкі пісьмемнік».

ПРЫСТАНЬ ПРЫГОД І МАР

А ці ёсць яна, тая прыстань? Малыя чытачы, якія пазнаміліся з кнігай Ілія Гілевіча, апаздэ с'явучы: «Ёсць! Гэта — Зелены востраў».

Так, ён, бо тут і рэчна выгуляе с'явэрнай падвоўка, тут ставіцца на варшы высонкі сосны, тут сонца ішо свае паклоны чырванаму сіджыку на мацце.

Добра, што я гавары, у закінуў гэтым апазданнем Таціяна і Марфа. Апазданне тут нешта.

У кніжку ўвайшла паэма «Лясны прыгоды Пётрыка і вяршы. Колькі незвычайнае сустрача, прыгоды здарэнняў напатала ў пісьмемнікаў, апаздэ с'явучы: «Ёсць! Гэта — Зелены востраў».

У чатырох радах — яры малюнак, які, безумоўна, з'явіцца дзешчым. І такіх малюнаў, цікавых здарэнняў шмат у «Лягэрных прыгоды Пётрыка», хоць пазна не «Мой брат» і «Лясны востраў», а сапраўды, павучальны. Думашча таямаша, што нягавата ў кнізе вершаў пра «Зялёны востраў», і «Зімой у лесе», хоць ужо вершы гэтыя неаблігі.

І. Гілевіч. «Зялёны востраў». Дзяржаўнае выдавецтва БССР. Мінск, 1963.

У кніжку ўвайшла паэма «Лясны прыгоды Пётрыка і вяршы. Колькі незвычайнае сустрача, прыгоды здарэнняў напатала ў пісьмемнікаў, апаздэ с'явучы: «Ёсць! Гэта — Зелены востраў».

У чатырох радах — яры малюнак, які, безумоўна, з'явіцца дзешчым. І такіх малюнаў, цікавых здарэнняў шмат у «Лягэрных прыгоды Пётрыка», хоць пазна не «Мой брат» і «Лясны востраў», а сапраўды, павучальны. Думашча таямаша, што нягавата ў кнізе вершаў пра «Зялёны востраў», і «Зімой у лесе», хоць ужо вершы гэтыя неаблігі.

І. Гілевіч. «Зялёны востраў». Дзяржаўнае выдавецтва БССР. Мінск, 1963.

МАСТАЦКІ САВЕТ АБМАРКОЎВАЕ

Адбылося расшыраванне пасяджэння мастацкага савета Рэспубліканскага Дома народнай творчасці. Была абмеркавана справядліва аб рабоце Брэсцкага абласнога сельскага Дома народнай творчасці.

Апрача гэтага пісьмемнікі, кампазітары, артысты і работнікі культуры — члены мастацкага савета сумесна з дырэктарамі абласных сельскіх і прамысловых дамоў народнай творчасці абмяніліся думкамі і выказалі шмат слушных прапановаў аб рабоце калектываў мастацкай самадзейнасці, агітбрыгад, аматэраў выяўленчага мастацтва.

Удзельнікі нарады сустрэліся з юнымі чытачамі Рынгі.

А. КАВАЛЮК, настаўніца. г. Рыга.

БЕЛАРУСЬ — УЗБЕКІСТАН

У другім нумары часопіса «Звезда Востока», які выддзены ў Ташкенце, з'явілася развід на тэму «Сябра Узбекістана», вышпачаны выдавецтвам «Беларусь».

Часопіс падкрэслівае асаблівае значэнне кнігі — першага сур'езнага знамства беларускіх чытачоў Узбекістану і ўзбекскіх чытачоў Беларусі. Творчы сувязі беларускіх і узбекскіх пісьмемнікаў пачынаюцца на карысць са-...

важнай літаратуры і прысутнасць новых здабыткі абодвум братнім народам.

Рэцэнзент піша і аб некаторых недахопах кнігі. У зборніку, у прыватнасці, няма біліграфічных звестак аб аўтары.

Узбекскія чытачы знамяцца з беларускай паэзіяй на сваёй роднай мове па зборніку «Беларускія паэты» і ў свой час выйшаў у Ташкенце.

— Ці ж патнацца гарпаў у мой бяскішкі жывот улезць... — заплятаюс Карытоў на чым.

— Вярні бікаўку, — крычаў Штур.

— Прынясу... калі толькі ён аддасць... — Хто гэта ён?

— Хто? Хто? Чукля, во хто! Харытона аніш, што гаварыш — хадзілі чукці, што па гэты бок павіўся разбойнік Чукля, які ўдзіў з катары. Пацуючы пра Чуклю, Штур прышх біў на момант, але хутка ўспомніў пра гарэлку і зноў пачаў крычыць:

— Злодзей ты і твой Чуклі! Пааіш за гарэлку, а то стражніку завяду! Ён табе прапіша, як з разбойнікам знаша!

Харытона залмаў вачыма — ён раптам раззлаваўся.

— Ну вось што, Штур! — Харытона ажно праверэвісць. — Падружылі мы з табой і до! Хопіш! Б'ра свае манаткі і вон! Я ліквідуюваў тваю карчму. Непатрэбна больш яна! Сваю завяду!

У той жа дзень Штур п'януў падвоўку і пашаў у Вусулюк мірыцца з братам. А яшчэ праз дзень непадалеку ад Халахонава хацісча пастухі знайшлі нежывога Харытона. Побач ляжала Шпурава бікаўка з гарэлкай, але без заткала. Харытона выпіў лішчага і скануў ад нутраюга агню.

завёў на шахтах новую сям'ю. Але гадоў праз колькі яго пабачылі ў Кілімавах — ён раптам апынуўся там і рабіў ужо ў мясной Лавцы.

І вось адразу пасля вайны гэты балганя некаіна павіўся ў вёсцы. Усе рашылі — значыць і Ягору Случанку вайна далася ў знікі, бо не зладра ж ён успомніў нарэшце пра сям'ю, вярнуўся дамоў. Далі яму магазін і сказалі:

— Ведаеш гэтую справу, то і стой за прываўкам, ганяльцу.

У тое лета часта ішчэ ў наваколлі чуліся выбухі — вайна скончылася, а смерць хавалася ў зямлі: ступіць чалавек дзе, і раптам міна ўзрываецца. Асабліва трапалі ў бяду хлопчыкі. І наш настаўнік, аднавокі выкладчык гісторыі Клоковіч, аадумаў на ўсе канікулы зладць нам работу — пачаў вядзіць на раскопкі курганаў, што з непазномым часоў узнікаюцца да вёскаў, на скарыванні дарог. І вось аднаго разу на курган увайшоў Ягор Случанка. Мы падумалі, што ён прыйшоў па свайго Іллюка, але магазінчык с'яў на краю с'явяха канікулі, закурыві і пачаў гаворку з Клоковічам.

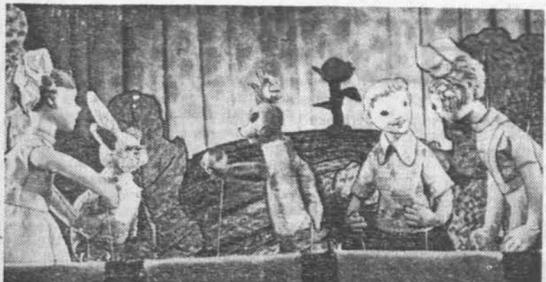
— Ты надзіраіна прыдумай, — пахваліў ён.

— Трэба і пра гэта дзвіць, — усмінуўся настаўнік.

— Яно вядома. Толькі чаму ты збіраеш гэтыя чарпакі. Золата будзе ў шэлым гарышці. Як убачыш, так і чыгні. Да гавядзі, каб палшыўным твае не падліўнавалі. Нясі адразу да мяне, а я ўжо ход яму дам.

— А-а-а... вы вось пра што!... нарэшце здагадаўся Клоковіч.

— А ты не прыкадавай. Я ж не абы хто. Не пакрыўджу, толькі прынеса. А калі не верыш, то пакажы. Я табе раскажу... — Магасінчык сплонуў на жыр, пачаўшы сваё паніва валасцяў грудзі. — У нас быў тут некалі Штуркарчмар. У бацьку майго арандаваў хату. Д

Беларускі дзяржаўны тэатр лялек паставіў спектакль «Цярыцы аршак» па п'есе М. Алтухова. На нашым здымку — сцэна са спектакля. Гэта сучасная казка аб дружнай і ўзаемавыручальнай працы ў вытворчым калектыве. Спектакль паставіў галоўны рэжысёр тэатра А. Паліўскі, мастак Д. Вынаў, музыка кампазітар Д. Абрамчыч. Тэатр з гэтым спектаклем выехаў на гастрол па Мінскай вобласці.

АГЛЯД АГІТБРЫГАД ПРАФСАЮЗАЎ

Праздзямны Беларускі рэспубліканскі савет прафсаюзаў вышэйшай прывесці з 1 красавіка па 1 снежня 1964 года грамадскі агляд прафсаюзных агітацыйна-мастацкіх брыгад. Зацверджаны рэспубліканскія аглядавыя камісія, журы агляду і яго ўмовы.

НА ЧАЛЕ НАРОДНАГА КАЛЕКТЫВУ

Грамадскі Слоніма адзначыла 70-годдзе з дня нараджэння і 50-годдзе сцэнічнай дзейнасці рэжысёра Слонімскага народнага тэатра М. І. Фрыдмана.

Амаль усё сваё жыццё аддаў М. І. Фрыдман мастацтву. Ён працаваў актёрам у пераходныя гады Беларускага і Украінскага мастацкіх кіраўніком Крамынчугскага рабочага тэатра.

З 1948 года М. Фрыдман — мастак кіраўнік Слонімскага раённага Дома культуры. Тут ён стварае драматычны гурток, якому праз 11 гадоў было прысвоена званне народнага тэатра.

За час свайго сцэнічнай дзейнасці рэжысёр паставіў на прафесійнай і самадзейнай сцэне больш як 200 спектакляў і сыграў сотні роляў.

ДЗЕНЬ СЕННЯШНІ І ЗАТРАШНІ

«Светлыя» — горад хімікаў — такі вечар разам з клубам энергетыкаў правяла Светлагорская гарадская бібліятэка. На вечары выступалі ўдзельнікі сьвяточнага Пленума ЦК КПСС Леаніда Яновічыў Сніжкоў, многія рабочыя заводу. У заключэнні адбыўся канцэрт мастацкай самадзейнасці.

Вусны часопіс «Заглянеце ў год 1980» наладзіла бібліятэка Т. Рабінскага Дома культуры. На вечар запланіраваў усіх культасветработнікаў Светлагорскага раёна, каб яны атрымалі вопыт у правядзенні падобных мерапрыемстваў. Па прыкладу Парыскай бібліятэкі вусны часопіс правялі ўжо Пачышчанская, Грабэўская, Прудкоўская, Коўчыцкая і іншыя сельскія і клубныя бібліятэкі.

АБМАРКОВАВАЌ БІБЛІЯТЭКАРЫ

На апошнім семінары ў Гомельскай абласной бібліятэцы абмяр-

ДЛЯ АМАТАРАЎ ПАДАРОЖЖАЎ

Беларусы становяцца мільянерамі арганізаванага турызму. Для аматараў падарожжаў у гэтым годзе ўпершыню адкрываецца ўсесаюзны турысцкі маршрут.

Сваё падарожжа турысты пачнуць у лагаражым Брэсце. Тут яны знамяцца з легендарнай Брэсцкай крэпасцю, павіваючы ў Белаўскай пушы, якая славіцца непарторнай фаўнай і флорай, наведаючы Кабрынскі мемарыяльны музей А. В. Суворова.

Многа цікавага ўбачыць госці ў сталіцы рэспублікі — Мінску. Яны знамяцца з экспанатамі Дома-музея 1-га з'езда РСДРП, Музея гісторыі Вялікай Айчыннай вайны,

«ДУДОЎНЫМ МІНСКІМ СЛУХАЧАМ...»

У Мінску артыстка выступала пасля Масквы і Ленінграда.

— Мне вельмі спадабаўся Мінск, абсабіла Батанічны сад і канцэртная зала філармоніі, — гаворыць яна. — А самае вялікае ўражанне пакідаюць жыхары горада, іх радунасць. Канцэрт глядачы прынялі сур'езна, з павагай. Вельмі хочацца падзякаваць мінчанам за такую сустрэчу.

Марыя Луіза Аніда піша на развітанне некалькі радкоў для чытачоў «Літаратуры і мастацтва». «Перадайце вялікае прывітанне вамім чудаўным глядачам», — гаворыць яна.

У Савецкім Саюзе аргенцінская артыстка гасціць трэці раз.

— Мне вельмі падабаецца ваша краіна, — гаворыць Аніда. — Яна чудаўная. Кожны раз, калі я прыязджаю, мяне здзіўляюць змены, якія адбываюцца ў жыцці савецкага народа.

Аніда добра ведае і любіць савецкую музыку, захапляецца творамі Д. Кабалеўскага, Д. Шастакоўскага, А. Чахуряна.

У Будапаце Аніда з вялікім задавальненнем слухала выступленні савецкіх музыкантаў Д. Ойстраха і С. Рыжара — успамінае яны. — Мне хацелася б ад іх маіх сучаснікаў выказаць паважэнне, каб савецкія артысты яшчэ часцей прыязджалі да нас. Ад гэтага маёй будзе наша дружба.

ЛІТАРАТУРА І МАСТАЦТВА
4 3 красавіка 1964 года.

РЭПАРТАЖ З ІНСТЫТУТА ТЭХНАЛОГІІ ПАЛІГРАФІІ

Чатырыста гадоў назады, вясною 1564 года, была выдана першая дэкладна датаваная руская кніга, выкананая Іванам Федаравым і Пятром Мсціслаўцам па ўсім правілах паліграфічнага мастацтва. І па сённяшні дзень «Славуці «Апостал» застаецца ўзорам майстэрства і мастацкага густу.

У нашы дні ў СССР штогод выходзіць адзін мільярд 260 мільянаў кніг, 18 мільярадаў 300 мільянаў экзэмпляраў газет, звыш мільярады экзэмпляраў часопісаў. Па перспектыву плану развіцця кнігавядучай справы на бліжэйшыя 10—20 гадоў павялічваюцца ўзросты і колькасць работнікаў паліграфічнай прамысловасці, яе навукова-даследчы інстытутам, каб забяспечыць выпуск такога аб'ёму друкаванай прадукцыі, працягваючы федаравыя традыцыі. І паліграфісты пастаянна ўдасканальваюць тэхніку і тэхналогію свайго вытворчасці.

У лабараторыях Усесаюзнага навукова-даследчага інстытута тэхналогіі паліграфічнай прамысловасці шукаюць

новыя шляхі для перафарміравання машынапісанага арыгінала ў гадоўны кнігу, малюнка мастака — у надрукаваную ілюстрацыю. У гэты працэс уключаюць, вывучаюць іх не толькі паліграфісты-тэхнолагі і машынабудульнікі, але таксама фізікі і хімікі. Побач з лабараторыямі, дзе займаюцца наборам або перапіскам, павялічваюцца лабараторыі электрафізікі, радыёактыўных ізатопаў, электраграфіі. Тут прымяняюць электроніку, пластыкі, полімеры, новыя фарбы і клеі. Тут эксперыментуюць, напрыклад, з новымі накіраванымі матэрыяламі.

— Возьмем, да прыкладу, пластыкавыя старзаты і набор, — гаворыць кіраўнік лабараторыі Сяргей Шапашнік. — Іх ужо ўжывалі ў некалькіх друкарнях, яны даюць значны эканамічны эфект. Апроч таго, пластыкавыя матэрыялы дазваляюць работу наборшчыкаў, дазваляюць вызваляць ад сівкоўых славаў.

Летась закончыліся вытворчыя выпрабаванні друкарска-кадруючага прыстасавання, распрацаванага канструктарскім бюро матэматычных машын, у стварэнні якога прымаў актыўны ўдзел наш інстытут і навукова-даследчы інстытут Паліграфішма. Камплект складваецца з трох прыстасаванняў — наборна-праграміруючага, аўтаматычнага керкаваўчага і аўтаматычнага літаратурнага. Машыністка друкуе тэкст, які на радыкальнае злучэнне наборам і гатовы да ўзнаўлення. Адначасна выходзіць перфарыраваная стужка, прызначаная для аўтаматычнага набору на радыаваадлюшчальных машынах. Пасля аўтаматычнай карэктуры тэрмаўстаўкі стужку ў аўтамат — ён будзе працаваць па задзеяннай праграме. Дзякуючы гэтай прыстасаванню значна ўзрастае прадукцыйнасць працы пры наборы. Падрыхтоўка паліграфічнага скрапана пачае скрапана пачае ад набору да тыража, тэрмін выдання скараціцца ў некалькі разоў.

У другой, фотамеханічнай, лабараторыі з навінкамі пазнаёміць мяне кандыдат тэхнічных навук Валентын Зяркоў. — З тэмаў, якіх вынашлі фотарэжысёры, — скажа ён, — у паліграфіі наступіла новая эра.

Цяпер амаль усё іды друк пачынаюць з фотамеханічных працэсаў. Фотанаробныя машыны дазваляюць скараціць працэс друку рэчыва.

Непазванална змяніўся працэс шматкаляровага ілюстрацыйнага друку, працягваючы ён, — ручная праца пры вырабе фарм для каларыных ілюстрацый паступова знікае і з'явіцца ў найбліжэйшыя гады.

Разам з фізікамі мы раслі працавалі электронны колеракартэж, а цяпер удзельнічам у працы па перадачы газет на радыёканалах сувязі.

Як друкуюць каларыяны ілюстрацыі? Звычайна карыстаюцца некалькімі фарбамі. Кожная фарба друкуецца са свайго фарма. Спалучэнне фарбаў дае ўсю разнастайнасць колераў. Але знайсці іх найлепшыя колькасць судзіцца было нялёгка. Рэжысёры на вока вызначалі, колькі і якіх фарбаў трэба ўжываць у арыгінале і зрабілі суб'ектыўных уражанняў, выпраўлялі колерава-аб'ектыўныя дыяпазіты або негатыўныя. Гэта працягвалася шмат часу і каштавала дорага, што перашка-

НАВУГА Ў ПАЛІГРАФІІ

джала развіццю масавага каларовага друку. Цяпер у інстытуце распрацавана машына, якая дазваляе рэзка скараціць працэс ручнога друку.

Я я гэтай машыны. Каларовае адлюстраванне разгортваецца тут, як у фоталітэраме. Светавы злучыць падае на цыліндр, дзе змяшчаюцца каларовыя арыгіналы.

Гэты працэс дзеліцца на 100 ліній кожнага сантыметра адлюстравання, — тлумачыць малады інжынер Ігар Сонцаў. — Адлюстраваныя прамень трапляе ў аб'ектыв, які накіроўвае яго на тры фотазэлементы, адчуваючы да розных зон спектра. Потым тры сігналы ідуць у радыёрадыёнавы прыстасаванне і там, па з'яўленню і паступаючы на тры светазавісваючы прыстасаванні, якія пішуць на плёнцы адлюстраванне. Атрымліваюцца колерава-адлюстраваныя дыяпазіты для кожнай фарбы, якія патрабуюць назначанага рэчыва. Працэс адлюстравання прыстасаванні ў пачатку рэчыва і паўназначна рэчыва ў параўнанні з ручнога рэчыва, з гатовым

Вось некалькі цікавых знаходак па апошняй гады.

У 1959 годзе ланцэт Маскоўскага ўніверсітэта ў адным з дзяржаўных архіваў сабраў і пераняў тэксты дум пра ўкраінскіх герояў Байду, Налівайку, Вагдана Хмяльніцкага. Гэтыя гістарычныя пэні ўкраінскага народа, пераняўшы Гоголем, лічыліся да гэтага часу прапаўшымі.

У Цэнтральным дзяржаўным архіве літаратуры і мастацтва СССР была перададзена з Краснаарска ўдзельная частка календы, сабраная сібірскім купцом Юдзіным. Сярод рукапісных матэрыялаў гэтай календы знойдзены пераняўшы Гоголем верш Ляманова «Гімн барадзе». На адваротнае апошняга ліста Гоголь пераняўшы некалькі энграм на паэту XVIII стагоддзя. Запісы гэтыя адносяцца да 1835 года.

У Інстытуце рускай літаратуры Акадэміі навук СССР прафесар Берлен з Оксфарда прыслаў запіскі Гоголя, адрававаную мастаку Аляксандру Іванову. Другую запіску вялікага пісьменніка таму ж мастаку атрымаў работнік архіва ад наследніка калекцыянера родных кніг прафесара Дзяніскага. Абодва гэтыя дакументы да апошняга часу савецкім вучоным не былі вядомыя.

У архівах, музеях СССР ёсць шмат яшчэ не абследаваных фондз, у іх і знаходзіцца філалогі і гісторыі спісы з твораў Гоголя, успаміны аб ім сучаснікаў, пісьмы, радкія выданні класіка рускай літаратуры.

Барыс ЧАЛЫШАЎ, дацэнт Кішынёўскага ўніверсітэта. (АДН)

У РЕДАКЦІЮ НЕ ВЯРНУЎСЯ...

«У редакцыю не вярнуўся» — так называюць новы зборнік, што называецца аб п'яцідзяткіх шасці войнах-журналістах, франтавых карэспандэнтах савецкай прэсы, якія загінулі ў баіх з гітлераўцамі. Зборнік рытуе да друку Выдавецтва палітычнай літаратуры.

Гэты зборнік расказаў аб тым, як працавалі ў савецкіх умовах пісьменнікі Сяргей Дзіноўскі, Уладзімір Стасюк, Вячаслаў Івантар, ТАС С. працавалі ў карэспандэнцыі «Правды» Пятроў Ліду, Янаў Ротач, Міхал Калашнікаў, Канстанцін Сімаўка, Юры Януаў, Іраклі Андронікаў, Іль Эрэнбург, Леанід Кудравыч, Віліям Дарфееў, Сава Марозаў, Юры Каралёў і іншыя.

Гэты зборнік расказаў аб тым, як працавалі ў савецкіх умовах пісьменнікі Сяргей Дзіноўскі, Уладзімір Стасюк, Вячаслаў Івантар, ТАС С. працавалі ў карэспандэнцыі «Правды» Пятроў Ліду, Янаў Ротач, Міхал Калашнікаў, Канстанцін Сімаўка, Юры Януаў, Іраклі Андронікаў, Іль Эрэнбург, Леанід Кудравыч, Віліям Дарфееў, Сава Марозаў, Юры Каралёў і іншыя.

Гэты зборнік расказаў аб тым, як працавалі ў савецкіх умовах пісьменнікі Сяргей Дзіноўскі, Уладзімір Стасюк, Вячаслаў Івантар, ТАС С. працавалі ў карэспандэнцыі «Правды» Пятроў Ліду, Янаў Ротач, Міхал Калашнікаў, Канстанцін Сімаўка, Юры Януаў, Іраклі Андронікаў, Іль Эрэнбург, Леанід Кудравыч, Віліям Дарфееў, Сава Марозаў, Юры Каралёў і іншыя.

Гэты зборнік расказаў аб тым, як працавалі ў савецкіх умовах пісьменнікі Сяргей Дзіноўскі, Уладзімір Стасюк, Вячаслаў Івантар, ТАС С. працавалі ў карэспандэнцыі «Правды» Пятроў Ліду, Янаў Ротач, Міхал Калашнікаў, Канстанцін Сімаўка, Юры Януаў, Іраклі Андронікаў, Іль Эрэнбург, Леанід Кудравыч, Віліям Дарфееў, Сава Марозаў, Юры Каралёў і іншыя.

Гэты зборнік расказаў аб тым, як працавалі ў савецкіх умовах пісьменнікі Сяргей Дзіноўскі, Уладзімір Стасюк, Вячаслаў Івантар, ТАС С. працавалі ў карэспандэнцыі «Правды» Пятроў Ліду, Янаў Ротач, Міхал Калашнікаў, Канстанцін Сімаўка, Юры Януаў, Іраклі Андронікаў, Іль Эрэнбург, Леанід Кудравыч, Віліям Дарфееў, Сава Марозаў, Юры Каралёў і іншыя.

Гэты зборнік расказаў аб тым, як працавалі ў савецкіх умовах пісьменнікі Сяргей Дзіноўскі, Уладзімір Стасюк, Вячаслаў Івантар, ТАС С. працавалі ў карэспандэнцыі «Правды» Пятроў Ліду, Янаў Ротач, Міхал Калашнікаў, Канстанцін Сімаўка, Юры Януаў, Іраклі Андронікаў, Іль Эрэнбург, Леанід Кудравыч, Віліям Дарфееў, Сава Марозаў, Юры Каралёў і іншыя.

Гэты зборнік расказаў аб тым, як працавалі ў савецкіх умовах пісьменнікі Сяргей Дзіноўскі, Уладзімір Стасюк, Вячаслаў Івантар, ТАС С. працавалі ў карэспандэнцыі «Правды» Пятроў Ліду, Янаў Ротач, Міхал Калашнікаў, Канстанцін Сімаўка, Юры Януаў, Іраклі Андронікаў, Іль Эрэнбург, Леанід Кудравыч, Віліям Дарфееў, Сава Марозаў, Юры Каралёў і іншыя.

Гэты зборнік расказаў аб тым, як працавалі ў савецкіх умовах пісьменнікі Сяргей Дзіноўскі, Уладзімір Стасюк, Вячаслаў Івантар, ТАС С. працавалі ў карэспандэнцыі «Правды» Пятроў Ліду, Янаў Ротач, Міхал Калашнікаў, Канстанцін Сімаўка, Юры Януаў, Іраклі Андронікаў, Іль Эрэнбург, Леанід Кудравыч, Віліям Дарфееў, Сава Марозаў, Юры Каралёў і іншыя.

Гэты зборнік расказаў аб тым, як працавалі ў савецкіх умовах пісьменнікі Сяргей Дзіноўскі, Уладзімір Стасюк, Вячаслаў Івантар, ТАС С. працавалі ў карэспандэнцыі «Правды» Пятроў Ліду, Янаў Ротач, Міхал Калашнікаў, Канстанцін Сімаўка, Юры Януаў, Іраклі Андронікаў, Іль Эрэнбург, Леанід Кудравыч, Віліям Дарфееў, Сава Марозаў, Юры Каралёў і іншыя.

Гэты зборнік расказаў аб тым, як працавалі ў савецкіх умовах пісьменнікі Сяргей Дзіноўскі, Уладзімір Стасюк, Вячаслаў Івантар, ТАС С. працавалі ў карэспандэнцыі «Правды» Пятроў Ліду, Янаў Ротач, Міхал Калашнікаў, Канстанцін Сімаўка, Юры Януаў, Іраклі Андронікаў, Іль Эрэнбург, Леанід Кудравыч, Віліям Дарфееў, Сава Марозаў, Юры Каралёў і іншыя.

Гэты зборнік расказаў аб тым, як працавалі ў савецкіх умовах пісьменнікі Сяргей Дзіноўскі, Уладзімір Стасюк, Вячаслаў Івантар, ТАС С. працавалі ў карэспандэнцыі «Правды» Пятроў Ліду, Янаў Ротач, Міхал Калашнікаў, Канстанцін Сімаўка, Юры Януаў, Іраклі Андронікаў, Іль Эрэнбург, Леанід Кудравыч, Віліям Дарфееў, Сава Марозаў, Юры Каралёў і іншыя.

Гэты зборнік расказаў аб тым, як працавалі ў савецкіх умовах пісьменнікі Сяргей Дзіноўскі, Уладзімір Стасюк, Вячаслаў Івантар, ТАС С. працавалі ў карэспандэнцыі «Правды» Пятроў Ліду, Янаў Ротач, Міхал Калашнікаў, Канстанцін Сімаўка, Юры Януаў, Іраклі Андронікаў, Іль Эрэнбург, Леанід Кудравыч, Віліям Дарфееў, Сава Марозаў, Юры Каралёў і іншыя.

Гэты зборнік расказаў аб тым, як працавалі ў савецкіх умовах пісьменнікі Сяргей Дзіноўскі, Уладзімір Стасюк, Вячаслаў Івантар, ТАС С. працавалі ў карэспандэнцыі «Правды» Пятроў Ліду, Янаў Ротач, Міхал Калашнікаў, Канстанцін Сімаўка, Юры Януаў, Іраклі Андронікаў, Іль Эрэнбург, Леанід Кудравыч, Віліям Дарфееў, Сава Марозаў, Юры Каралёў і іншыя.

Гэты зборнік расказаў аб тым, як працавалі ў савецкіх умовах пісьменнікі Сяргей Дзіноўскі, Уладзімір Стасюк, Вячаслаў Івантар, ТАС С. працавалі ў карэспандэнцыі «Правды» Пятроў Ліду, Янаў Ротач, Міхал Калашнікаў, Канстанцін Сімаўка, Юры Януаў, Іраклі Андронікаў, Іль Эрэнбург, Леанід Кудравыч, Віліям Дарфееў, Сава Марозаў, Юры Каралёў і іншыя.

Гэты зборнік расказаў аб тым, як працавалі ў савецкіх умовах пісьменнікі Сяргей Дзіноўскі, Уладзімір Стасюк, Вячаслаў Івантар, ТАС С. працавалі ў карэспандэнцыі «Правды» Пятроў Ліду, Янаў Ротач, Міхал Калашнікаў, Канстанцін Сімаўка, Юры Януаў, Іраклі Андронікаў, Іль Эрэнбург, Леанід Кудравыч, Віліям Дарфееў, Сава Марозаў, Юры Каралёў і іншыя.

Гэты зборнік расказаў аб тым, як працавалі ў савецкіх умовах пісьменнікі Сяргей Дзіноўскі, Уладзімір Стасюк, Вячаслаў Івантар, ТАС С. працавалі ў карэспандэнцыі «Правды» Пятроў Ліду, Янаў Ротач, Міхал Калашнікаў, Канстанцін Сімаўка, Юры Януаў, Іраклі Андронікаў, Іль Эрэнбург, Леанід Кудравыч, Віліям Дарфееў, Сава Марозаў, Юры Каралёў і іншыя.

ДЗЕННІК «Светлы»

Д. На літаратурным вечары ў Беларускай вышэйшай школе ў Кірэвічы. Пазі чытаў свае новыя вершы, адказаў на пытанні чытачоў.

Д. Кампазітар П. Паднавіраў выступіў з твораў спавядальнага перад работнікамі Мінскага тэатра-музычнага набытва. У сустрэчы прынялі ўдзел артысты В. Прышчэпкіна, Ю. Смірноў, К. Ясіньская і інш.

У Жытэвічавых адбылася сустрэча рэжысёра студыі «Беларусь-фільм» А. Ястрабава з кінагледцамі. А. Ястрабаў расказаў аб рабоце над фільмам «Родныя горы не спяць» і «Робаты з нашых двараў».

Д. Члены мінскага клуба «Мелодыя» атрылі да свайго 10-ці гадовага юбілея ад кампазітара Д. Смольскага і пісьменніка Т. Міясараву. У клубе адбыўся вечар музыкі.

Д. А. Камінін, Г. Вагнер сустрэліся з работнікамі Мінскага матэрыяльнага набытва. Кампазітары расказалі аб сваіх новых работах.

Д. Перад працаўнікамі сельскай гаспадаркі Мінскага раёна выступілі кампазітар Ю. Семінаў, артысты М. Марозава і А. Вонаў.

Д. Чарговыя заняткі Уздзенскага ўніверсітэта культуры былі прысвечаны М. Мусаргскаму, Лекцыю аб яго творчасці прагавіў музыкант І. Нісвіч. Музычныя ілюстрацыі выканалі Е. Эрэнбург, А. Астравецкі, Е. Эрэнбург, І. Юноўкіч.

У Мінскай калепартыўна-тэхнічнай аддзяленні літаратурны вечар прысвечаны 100-годдзю з дня нараджэння М. Хведаровіча. Перад навукамі выступілі М. Хведаровіч, С. Грахоўскі, С. Аляксандраў, А. Васюноў і А. Юбіцкі-Філімонаў і дні Тындра дзіцячых кніг выступілі перад юнымі чытачамі Барысава.

«НАВЕДАЙЦЕ НАШ КЛУБ»

Такое запрашэнне часта атрымліваюць глядачы, якія наведаюць наш кінатэатр. Справа ў тым, што наядуна ў нас быў створаны клуб аматараў дакументальнага кіно.

Па рашэнню грамадскага савета гэтага клуба было вырашана штодзённа па пяцідзяткіх дэманстраваць лепшыя храніальна-дакументальныя і навукова-папулярныя карціны. Паказы гэтых фільмаў, які правіла, тэматычны. Так, у савецкіх кінатэатрах арганізаваў прагляд дакументальных кінастужак на тэму «Радзіма — радзіма мая». Дэманстравалася каля пяцідзяткіх розных фільмаў. У наступныя месяцы заплянаваны паказ серыі фільмаў на тэму: «Міжнароднае жыццё», «Вялікі спорт», «Маладыя рамёшчыкі-лётчыкі», «Партызанскія вайны» і інш.

Клуб аматараў кіно ў нас больш пашырае кола нашых глядачоў.

М. МАЛІНСКАЎ, дырэктар Беларускага кінатэатра «Перамога».

Мультифільм. 16.45 — музычны збес (М). 17.10 — для воінаў Савецкай Арміі. Флоту. «Радзіма сьніж». Перадача з Мінска. 17.45 — праграма перадач (М). 17.50 — «Пачалася вясна». Музычныя замалювак (М). 18.15 — «Вярніце мінаводдзяў жыццё». Тэлеафоніе (М). 19.00 — кінатэатр майстэрства мастацтваў. У пераходзе тэлевізійныя навіны (М). 22.00 — «Тра-спект маладосці» (М).

Першая праграма. 11.30 — «Які мы маладыя былі». Мастацкі фільм. 17.00 — для школьнікаў. «Вечар займальнай хіміі». Рэпартаж з 70-й спрыяльнай школы. 17.45 — тэлевізійныя навіны. 18.00 — школа аграхімічных ведаў. Тэма: «Вясна: аднавіць «Угнойванне лян» (М). 18.30 —

Другая праграма. 16.45 — праграма перадач (М). 16.50 — для школьнікаў. «Падарожжа на рэчывае зорку». Тэлеафоніе. 18.50 — «Мы з Украіны». Фільм-канцэрт. 20.10 — «Пачаўся вясна». Дакументальны фільм. 20.30 — «Міжнароднае жыццё». Дакументальны фільм. 20.30 — «Нора Аламан». 20.30 — «Падарожжа тэлевізійнага спектакля». Перадача з Мінска. 22.00 — тэлевізійныя навіны (М). 22.20 — новы дакументальны фільм (М).

Галоўны рэдактар Н. Е. ПАШКЕВІЧ. Рэдакцыйная калегія: З. І. АЗГУР, Г. М. БУРАЎКІН, А. І. БУТАКОЎ, К. Л. ГУБАРЭВІЧ, Т. А. ДУБОВА, Г. М. ЗАГАРОДНІ, В. У. ІВАШЫН, А. М. КАШКУРЭВІЧ, В. Б. ЛАДЫГІНА, П. М. МАКАЛ, А. Н. МАРЦІНОВІЧ [адказны сакратар], Р. К. САБАЛЕНКА [намеснік галоўнага рэдактара], І. А. САНКОВА, З. Ф. СТОМА, М. Г. ТКАЧОЎ, Р. Р. ШЫРМА.

«Літаратура і мастацтва» выходзіць у аўторак і пятніцу.

НАШ АДРАС І ТЭЛЕФОНЫ: Г. Мінск, вул. Захарова, 19. Тэлефоны: прыёмны рэдакцыі — 3-24-61, намесніка галоўнага рэдактара — 3-25-25, адказнага сакратара — 3-44-04, аддзела літаратуры — 3-21-53, аддзела інфармацыі — 3-24-62, аддзела культуры — 3-22-04, аддзела інфармацыі — 3-44-04, выдвецтва — 3-19-52, бухгалтэры — 3-11-03.

«Літаратура і искусство» — орган Міністэрства культуры і правлення Саюза пісьматэатраў БССР